

Barbara Zwolińska

Figura efebosa i hermafrodyty w literackim dyskursie o pięknie (nie)męskości

Artykuł przedstawia analizę porównawczą kilku wybranych utworów literackich pod kątem występującego w nich motywu młodzieńczego piękna, którego genezę wiązać można z figurą efeba, obecną w antycznej sztuce, mitologii i literaturze. Wyłaniający się z tego zestawienia dyskurs dotyczy nie tylko kanonu (nie)męskiej urody, lecz także nieheteronormatywnej erotyki oraz przekraczania binaryzmu płci. Twórcy odwołujący się między innymi do dzieł Platona (*Uczta*, *Fajdros*) czy homeryckiej opowieści o losach Achillesa i Patroklosa z *Iliady* dokonują rewizji i transformacji antycznych wzorców, wpisując je we współczesne realia i konteksty historyczno-literackie.

Słowa kluczowe: efeb, hermafrodyta, Narcyz, Dionizos, (nie)męskość, kanon piękna, mitologia, Eros, Tanatos, Stanisław Wyspiański, Karol Szymanowski, Tomasz Mann, Tadeusz Różewicz, Joanna Bator, Madeline Miller

Stankomir Nicieja

Wilki wojny kontra “świeże mięso”: Kulturowe zmagania o hegemoniczną męskość we współczesnej chińskiej kulturze popularnej

Artykuł analizuje zjawisko popularności tzw. miękkiej męskości w Azji Wschodniej oraz kontrowersje, jakie wzbudza ono wśród elit politycznych Chińskiej Republiki Ludowej. Rosnące zainteresowanie młodych Chińczyków takimi gatunkami jak *danmei* wywołuje obawy przed feminizacją i emaskulacją. W odpowiedzi promowane są wzorce militarnej męskości, czego ikonicznym przykładem jest film *Wilk wojny 2*. Artykuł opiera się na teoretycznych modelach męskości, w tym koncepcjach R.W. Connell i Kama Louie, aby przybliżyć polskiemu czytelnikowi te zjawiska. Wskazuje, że analiza chińskich debat na temat męskości nie tylko pogłębia rozumienie współczesnych napięć kulturowych w Chinach, lecz także dostarcza szerszej perspektywy do refleksji nad europejskimi koncepcjami męskości.

Słowa kluczowe: Chiny, kultura popularna, męskość, zniewieścienie, patriarchat

Alicja Müller

Kalekowanie męskości w tańcu współczesnym

Artykuł bada związki między męskością, niepełnosprawnością i tańcem współczesnym, koncentrując się na tym, jak tancerze z niepełnosprawnościami kwestionują normatywne konstrukty męskości poprzez kripowe praktyki choreograficzne. Autorka, odwołując się do teorii krip, studiów o niepełnosprawności i krytyki feministycznej, analizuje spektakle artystów takich jak David Toole, Rafał Urbacki, Raimund Hoghe i Michael Turinksy, którzy stosują strategie “kalekowania” ableistycznych i patriarchalnych norm, jednocześnie kształtując alternatywne wizje męskości, uwzględniające różnorodność, a także to, co kruche i queerowe.

Słowa kluczowe: taniec, krip, męskość, Toole, Urbacki, Hoghe, Turinksy

Magdalena Stoch

Męskość zdekonstruowana i dorastanie do heteropatriarchatu w powieści *Drzewo krwi* Kim de l’Horizon

Artykuł przedstawia analizę *Drzewa krwi*, debiutanckiej powieści Kim de l’Horizon, szwajcarskiego autorx niebinarnego, jako wielowymiarową refleksję nad wpływem heteropatriarchalnych struktur oraz związanych z nimi przemocy i traumy na relacje rodzinne oraz doświadczenia nienormatywnego dziecka. Szczególną uwagę poświęcono literackiej reprezentacji procesu odkrywania ciała i płci oraz kształtowania się queerowych, płynnych tożsamości. Analiza wykorzystuje perspektywę interseksjonalną, która pozwala ukazać połączenia między różnymi wymiarami tożsamości, takimi jak płeć, kolor skóry czy doświadczenie migracji.

Słowa kluczowe: heteropatriarchat, trauma międzypokoleniowa, tożsamość queerowa

Darko Ilin

Wstyd i literackie konfiguracje queerowej męskości w powieści Ivana Mraka *Ivan O.*

Relacja między queerową tożsamością a wstydem jest jednym z kluczowych tematów teorii queer, a niekiedy stanowi on fundamentalny aspekt tożsamości osób należących do queerowej społeczności. Artykuł koncentruje się na literackich reprezentacjach wstydu w literaturze słoweńskiej, ze szczególnym uwzględnieniem queerowej męskości. Przedmiotem analizy jest twórczość Ivana Mraka, a zwłaszcza jego autofikcyjna powieść *Ivan O.*, która jest pierwszym autobiograficznym dziełem literackim o tematyce queerowej w literaturze słoweńskiej. Artykuł omawia złożoną naturę wstydu i jego wpływ na doświadczenie życiowe głównego bohatera, bada, w jaki sposób emocja ta kształtuje proces identyfikacji

i autoprezentacji w społeczeństwie, jednocześnie podejmuje próbę przesledzenia trajektorii przezwyciężania queerowego wstydu na kartach powieści.

Słowa kluczowe: wstyd, queerowa męskość, Ivan Mrak, autofikcja, teoria queer, literatura słoweńska

Iwona Gralewicz-Wolny

Marazm męskości

Wokół opowiadania Olgi Tokarczuk "Przetwory"

Opowiadanie Olgi Tokarczuk "Przetwory" z tomu *Opowiadania bizarne* (2018) to przykład literackiej narracji o męskości, która – z powodu braku odpowiedniego wzorca i niedostatecznej autorefleksji – zaprzepaściła swoją szansę na rozwój. Hermeneutyczna lektura utworu, jaką zaproponowano w artykule, odsłania problem trwałej więzi syna z matką, który pisarka przewrotnie ukryła pod groteskową fabułą. Tymczasem zabawna historia o mężczyźnie, któremu matka wymierzyła z za grobu karę za odmowę usamodzielnienia, objawia bowiem – dzięki mikrologicznemu odczytaniu – potencjał greckiej tragedii. Wykorzystane w artykule głosy badaczy problematyki męskości współbrzmiają z opowiadaniem Tokarczuk, nadając mu charakter trafego literackiego komentarza.

Słowa kluczowe: męskość, syn, interpretacja, bizarność, "Przetwory", Olga Tokarczuk

Kinga Matuszko

Między stereotypami -

krytyka patriarchy i "nowe" wzorce męskości w postfeministycznych retellingach young adult

Przedmiotem niniejszego artykułu są kreacje męskości w postfeministycznych reinterpretacjach znanych historii kierowanych do młodych dorosłych. Materiał badawczy stanowią wybrane, popularne wśród nastoletnich czytelników i czytelniczek, anglosaskie retellingi baśni i utworów należących do kanonu literatury zachodniej. Artykuł wskazuje, że współcześni twórcy i twórczynie zazwyczaj prezentują w swoich powieściach poglądy antypatriarchalne, kreują bohaterów opresyjnych i mizoginistycznych bądź tworzą "nowe" wzorce męskości. Staram się także ocenić, czy takie działania wpisują się w postfeministyczne dyskursy równościowe, czy też stanowią przejaw narracji pseudofeministycznych, stabilizujących stereotypy, podważających dążenia do inkluzywności; z jednej strony ekskludując mężczyzn, z drugiej – karykaturalnie ich przedstawiając.

Słowa kluczowe: postfeminizm, retelling, patriarchy, męskość, young adult

Iwona Filipczak

Przemiany męskości
w zbiorze opowiadań Akhila Sharmy
A Life of Adventure and Delight

Artykuł analizuje reprezentacje męskości w wybranych opowiadaniach ze zbioru Akhila Sharmy *Życie pełne przygód i rozkoszy*. Tekst jest próbą zbadania, w jaki sposób mężczy bohaterowie, indyjscy imigranci w USA, wpisują się w dyskurs hegemonicznej męskości, realizowanej w formie patriarchalnej. Sharma próbuje zrewidować negatywne stereotypy indyjsko-amerykańskiej męskości, wskazując sytuacje kryzysowe, które niosą potencjał transformacji patriarchalnych wzorców męskości w bardziej afirmatywne modele męskości. Krytykę patriarchy wzmocniają re-orientalizujące techniki narracyjne.

Słowa kluczowe: patriarchy, stereotypy, diaspora indyjska, reorientalizm

Jarosław Błochowiak

Zarażeni rozpadem
Dekonstrukcje ojcostwa w *Gnój* Wojciecha Kuczoka

W utworze Kuczoka *Gnój* udziałem syna staje się doświadczenie wewnętrznej dezintegracji wywołanej działaniami ojca, pęknięcie naznaczające proces kształtowania się tożsamości. Na skutek tych bolesnych przeżyć podmiot odnajduje w sobie pragnienie śmierci ojca lub też wyobraża sobie tę śmierć, postrzegając ją jako uwolnienie i zakończenie udręki. Zatem dekonstruowanie ojca w planie moralnym, aksjologicznym, poznawczym przemienia się w marzenie o fizycznym unicestwieniu ojca – marzenie snute przez wewnętrznie rozbitego syna: zniszczony śni tutaj o zniszczeniu. W „antybiografii” Kuczoka ojciec okazuje się postacią słabą, naznaczoną niemocą. Wobec syna – który jest dla niego reprezentantem ciemnego i nieprzewidywalnego świata i na którym odreagowuje niemoc wobec tego świata – jako środka represji oprócz kar cielesnych używa przysłów, powiedzeń, aforyzmów. Zarówno przemoc fizyczna, jak i owe przysłowia to rodzaj kompulsywnej reakcji na świat, na syna, na zjawiska, które wymykają się rozumieniu K.

Słowa kluczowe: ojcostwo, ojciec i syn, tożsamość i przemoc, tożsamość i narracja, *Gnój* Wojciecha Kuczoka

Andrzej Handzlik

Męskość w okresie początku polskiego faszyzmu
Rzecz o *Faszyście Polskim*

Artykuł przedstawia początki polskiego faszyzmu w kontekście jednego z pierwszych czasopism propagujących tę ideologię. *Faszyista Polski* ukazywał się w 1926 roku, a na jego łamach autorzy przybliżali polskiemu odbiorcom włoskie koncepcje. W artykule zanalizowano czasopismo pod kątem nadreprezentacji męskich głosów oraz strategii perswazyjnych stosowanych przez twórców tygodnika. Celem artykułu jest wskazanie przyczyn

zainteresowania faszyzmem, mechanizmów oddziaływania na odbiorców, a także podkreślenie, że doktryna ta zmierzała do wykreowania nowego rodzaju męskości, opartej na podporządkowaniu się wodzowi i samej ideologii.

Słowa kluczowe: faszyzm, męskość, prasa, dwudziestolecie międzywojenne, podporządkowanie, wódz, ideologia, *Faszysta Polski*

Aldona Kobus

Panowie bracia: męska tożsamość zbiorowa,
antybohaterska i antynowoczesna
Obraz i funkcje męskości
w neosarmackiej twórczości Jacka Komudy

Artykuł przedstawia społeczno-kulturowe funkcje fantazmatu męskości w neosarmackiej twórczości Jacka Komudy. Punktem odniesienia w analizie neosarmatyzmu jako fantazmatu są badania Przemysława Czaplńskiego i Macieja Parkitnego na temat polskiego oświecenia i funkcji postaci warchoła w dyskursie politycznym i społecznym. Do analizy konstrukcji modelu męskości antybohaterskiej w twórczości Komudy wykorzystane zostały tezy sformułowane przez Filipa Mazurkiewicza na temat konstruowania męskości hegemonicznej w polskiej literaturze XIX wieku. W efekcie fantazmat historyczny neosarmatyzmu w wykonaniu Komudy, oparty na stereotypie, ukazuje próby ucieczki od wymogów nowoczesności i budowanie pola wyobrażeniowej hegemonii w opozycji do strukturalnej słabości polskiej męskości.

Słowa kluczowe: neosarmatyzm, męskość hegemoniczna, fallogocentryzm, fallocentryzm, Jacek Komuda

Paulina Korzeniewska

Ksenofeminizm w badaniach filmoznawczych:
próba zarysu

Artykuł jest próbą zarysu zastosowania teorii ksenofeminizmu jako narzędzia badań filmoznawczych, ze szczególnym uwzględnieniem jej podstawowych założeń: abolicji płci, antynaturalizmu i technomaterializmu. Ksenofeminizm kwestionuje tradycyjne rozumienie płci oraz determinizm biologiczny, skłaniając do refleksji nad problematyką tych kwestii na ekranie. Technomaterializm podważa przekonanie, że interakcje cyfrowe są oddzielone od świata fizycznego, koncentrując się na infrastrukturze materialnej oraz warunkach fizycznych kultury cyfrowej. Włączenie ksenofeminizmu do badań nad filmem sprzyja pogłębionemu rozumieniu kwestii płci, technologii i norm społecznych, wzbogacając narzędzia analizy filmoznawczej. Artykuł oferuje również wstępną analizę technomaterialistyczną jednego z odcinków serialu Netfliksa *Black Mirror*, „Joan is Awful”.

Słowa kluczowe: ksenofeminizm, metodologia badań filmoznawczych, technomaterializm, *Black Mirror*

Adrian Gleń

Śniło mi się "KINO"... Postscriptum

Tekst jest eksperymentalnym połączeniem eseju naukowego i reportażu, swoistym badaniem terenowym literatury. Autor udaje się do Solca-Zdroju (tropem fotografii Wojciecha Prażmowskiego) i odnajduje miejsce, w którym niegdyś stało, opisane w *Jadąc do Babadag* Andrzeja Stasiuka, "KINO". Rekonstruuje historię tego budynku i raz jeszcze czyta kluczowy ustęp powieści w kontekście figury borgesowskiego Alefa.

Słowa kluczowe: ruina, proza podróżna Andrzeja Stasiuka, melancholia ruiny, mistycyzm ruiny

Justyna Budzik

Sztuka uwikłana w czas

Adama Czerniawskiego widzenie wieloobrazowe

Artykuł poświęcony jest wybranym aspektom obrazowania artystycznego w twórczości Adama Czerniawskiego. Tekst skupia się na lirykach poety, w których obraz malarski staje się pretekstem do namysłu poświęconego przestrzeni temporalnej. Analizowana jest ona w kontekście uwikłania w czas zarówno dzieła malarskiego (krajobrazu, konkretnej postaci), jak i tego, który je kontempluje, w tym przypadku samego poety. Znaczenie szczególne autorka przypisuje refleksji, jaką Czerniawski zawarł w liryku "Widok Delft". W szkicu zwrócono uwagę na oryginalność i odrębność artystycznego obrazowania w twórczości Adama Czerniawskiego, która kilkakrotnie ukazywana jest w ujęciu komparatystycznym, w odniesieniu do liryki ekfrastycznej dwóch innych poetów "Kontynentów" – Andrzeja Buszy i Bolesława Taborskiego.

Słowa kluczowe: przestrzeń temporalna, czas realny, czas wyobrażony, dzieło sztuki

Michał Kisiel

"Wszystko znika, jak gdyby wracało gdzie indziej?"

Kosmiczne marzenia i poranione światy

w *Life on Mars* Tracy K. Smith

Celem niniejszego artykułu jest przeanalizowanie, w jaki sposób nagrodzony tomik poetycki Tracy K. Smith *Life on Mars* negocjuje materialne i conceptualne granice utraty w odniesieniu do problematyki skończoności, pamięci oraz przetrwania. Odwołując się do takich myślicieli jak Karen Barad, Jacques Derrida czy Georges Bataille, podjęto refleksję nad tym, w jaki sposób Smith wykorzystuje perspektywy ziemskie i kosmiczne, metaforycznie tłumacząc jedną na drugą, by zakwestionować zastane porządki obecności/nieobecności, życia/śmierci, znanego/nieznanego oraz przyszłości/przeszłości. Pierwsza część artykułu poświęcona jest poetyckim i filozoficznym konfrontacjom z osobistą utratą, lękami o przyszłość oraz złożonymi aspektami materialności. W drugiej części przedstawiona zostaje lektura zaangażowana etycznie wybranego wiersza, *They May Love All That*

He Has Chosen and Hate All That He Has Rejected, ukazująca stratę jako paradoksalną formę sprawczości.

Słowa kluczowe: opłakiwanie, kosmos, śmierć, widmontologia, XXI-wieczna poezja amerykańska

